

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

De S. Dasio Axiopoli In Moesia Inferiori. Ex Hieronymanis, aliisque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

AUCTOR
C. B.
* exprimi

verbis exprimere* pro indignatione sua non potest. Vincit officium linguæ sceleris magnitudo. Eunuchi, lenones scrutabantur omnia. Ubiunque liberalior facies erat, secedendum patribus ac maritis fuit. Detrahebantur nobiles feminis vestes, itemque virginibus, et per singulos artus inspiciebantur, ne qua pars corporis regio cubili esset indigna. Si qua detrectaverat, in aqua necabatur, tamquam majestatis crimen esset. Sub illo adultero aliqui, constupratis uxoribus, quas ob castitatem ac fidem carissimas habebant, cum dolore ferre non possent, se ipsos etiam necaverunt. Sub hoc ministro pudicitiae integritas nulla, nisi ubi barbaram libidinem deformitas insignis arcebat. Postremo hunc jam induxerat morem, ut nemo uxorem sine permissu ejus duceret, ut ipse in omnibus nuptiis prægustator esset. Ingenuas virgines imminutas servis suis donabat uxores. Hæc Lactantius, qui, nonnullis deinde interpositis, cap. 59 ita insuper prosequitur: Denique cum libidinibus suis (Maximinus) hanc legem dedisset, ut fas putaret, quicquid concupisset, ne ab Augusta quidem, (Valeria scilicet, Galerii Maximiani, a quo in filium adoptatus fuerat, relicta vidua) quam nuper appellaverat matrem, potuit temperare.

notata, Maximi libidine verosimile sit.

15 Venerat post obitum Maximiani ad eum Valeria, cum se putaret in partibus ejus tutius moraturam, eo maxime, quod haberet uxorem. Sed animal nefarium protinus inardescit. Adhuc in atris vestibus erat mulier, nondum luctus tempore impleto. Legatis præmissis in matrimonio postulat, ejecturus uxorem, si impetrasset. Respondit illa libere, quæ sola poterat, primo non posse de nuptiis in illo ferali habitu agere, tepidis adhuc cineribus mariti sui, patris ejus; deinde illum impie facere, quod sibi fidam conjugem repudiet, idem utique facturum et sibi; postremo, nefas esse illius nominis ac loci feminam sine more, sine exemplo maritum alterum experiri. Nuntiatum homini, quid esset ausa. Libido in iram furemque convertitur. Statim mulierem proscibit, bona ejus rapit, auferunt comites, spadones in tormentis necat, ipsam cum matre in exilium relegat, nec in locum certum, sed huc atque illuc præcipitem cum ludibrio exturbat, et amicas ejus afflicto adulterio damnat. Cum itaque, uti ex Eusebii et Lactantii verbis huc jam transcriptis liquet, Maximinus etiam tum, cum matrimonio junctus esset, effræni admodum in mulieres alias fuerit libidine, fuisse abs illo ad illicitum nefariumque complexum seu concubitum expetitam Callisthenem, mihi admodum apparet credibile.

ad illicitum complexum expetebat, credere nolisset, in Mesopotamia

16 Et vero, cum saltem ex Menologii Basiliani narratione Callisthenem vel in matrimonium, vel in illegitimum concubitum expetivisse videatur Maximinus; hic autem ex dictis Callisthenem in legitimam conjugem, ut apparet, non desideravit, verosimile etiam apparet, fuisse re ipsa Callisthenem ad nefarium complexum a Maximino expetitam. Ut sit, Adauctus equidem, spectata tam Menæorum

quam Menologii Basiliani narratione, filiam suam Callisthenem credere noluit Maximino. Hinc porro factum est, ut hic, qui in Valeriam, libidini suæ (vide Lactantii verba proxime recitata) non obtemperantem, inhumanissime sævit, Sancto nostro minime pepercerit. Ac primo quidem hunc bonorum publicatione multavit; deinde vero relegatum in Mesopotamiam, disque sacrificare renuentem martyrio affecit. Atunt quidem Menæa, Melitenen relegatum fuisse Adauctum; verum id ita accipiendum est, ut primo quidem Sanctus Melitenen, Armeniæ urbem; deinde vero longius in Mesopotamiam missus fuerit. Ita statuo; quod Adauctus in hac regione martyrium ense percussus consummarit; idque in ipsis Menæis, utpote Sancti corpus a Callisthene filia a Mesopotamia Ephesum fuisse translatum, diserte asserentibus, sat aperte indicetur.

17 Atque ita quidem martyrii, quod Sanctus subiit, non tantum occasionem; verum etiam palestram jam habemus. Enitatur modo, ut et epocham determinemus. Maximinus, qui Adauctum affecit martyrio, imperii partim cassarei, partim Augustei habens ab anno 503, ut jam monui, ad annum usque 515 in Oriente tenuit, tuncque devictus a Licinio miserime interiit. Jam vero sancta Callisthene, si modo vera narret Menæa, octo ut minimum a Patris sui obitu annorum spatio sub virili habitu, ne Maximino proderetur, latuisse videtur, ac proin, cum ab anno 503 ad annum usque 515 anni dumtaxat octo excurrant, fuerit verosimiliter S. Adauctus anno circiter 503 Maximini jussu in Mesopotamia gladio percussus. Porro, cum Licinius anno 515 rerum summa, devicto Maximino, anno 515 in Oriente solus sit potitus, tuncque, ut in Basiliano et Menæis refertur, sacrum Patris sui corpus S. Callisthene et Mesopotamia in Asiam transtulerit, citius id quam anno 515 factum non fuerit. At vero, inquit, an etiam serius hæc translatio non evenit? Serius sane evenisse potest; attamen haud serius verosimiliter quam anno 518, quod anno subsequenti persecutionem in Christianos moverit Licinius. Hæc sunt, quæ pro determinando tempore, tum quo martyrium passus sit Adauctus, tum quo sacras ejus exuvias et Mesopotamia in Asiam transtulerit Callisthene, invenire quivi. Restat nunc, ut quo circiter tempore et vivis hæc excesserit, pariter edicam. Cum ex dictis non citius quam anno 515, ac forte etiam serius Patris sui corpus et Mesopotamia in Asiam, Minorem scilicet, in qua sita est Ephesus, transtulerit, consequens est, ut certe non citius, a verosimiliter etiam serius quam anno 515 mortalem hanc vitam cum immortalis commutarit. Quapropter, cum simul ex supra dictis S. Adauctus indubie ante annum 515 martyrio coronatus sit, supra in margine ante et post annum cccxiii adscripti, volens scilicet indicare, Adauctum quidem ante annum 515, Callisthenem vero post hunc annum felici et vivis excessu migrasse ad Dominum.

ante annum quidem 515 capite truncatus est; post vero eundem annum Callisthene obiit.

DE S. DASIO

AXIOPOLI IN MOESIA INFERIORI.

Ex Hieronymianis, aliisque.

J. B.

Varia annuntiatio S. Dasii,

Axiopoli, quæ Mœsiæ Inferioris oppidum fuit ad Istrum haud procul Dorostoro situm, S. Dasium hoc die codices Hieronymiani plerique annuntiant, nullo facto indicio certo, unde dignoscas, sitne ad confessorum, an ad martyrum classem redigendus. Lucensis, quem Florentinus edidit, notisque illustravit, sic habet: In Axiopoli natalis sancti Dasii: ex iis vero, quos parte II tom. VI Junii subjunxit Sollierius, ita habet Richenoviensis: Et in

Axiopoli, Dasii: Augustanus monasterii S. Udalrici: Martii, Audacti, Dasi, Marci. Labeanus: Marci, Audacti, Dasii. Gellonensis ex editione Acherii tomo XIII Spicilegii: Marci, Adaucta, Dasii: Corbeense apud Acherium laudatum tom. IV: Et alibi sancti Dasii. Barberinianus: In Axiopoli natalis Sancti Dasii. Hieronymianis accedunt Martyrologium Aquisgranensis Ecclesiæ sub nomine Bellæ: Romæ, inquit, natalis Marcelli episcopi, Adaucti, Dasii. Martyrologium S. Germani Autissiodorensis, tomo III Anecdotorum a Martenio editum; Marci, Adaucti,

A Audaucti, Dasii, *Florarium nostrum Ms.* in Axiopoli sancti Dasii. *Usuardus Greveni auctus diem 4 Octobris his verbis claudit*: Dasii confessoris.

verosimilius

2 *Martyrologia Hieronymiana Dasii meminisse, sed ita, ut nullo indicio certo, fuerint Martyr, an confessor, manifestent, paulo ante dicebam: quia tamen antiquioribus Ecclesiae saeculis martyrum fere celebritates titulo Natalis consignabantur, eumque adhibent codex Lucensis et Barberinianus; argumento id esse potest, eoque magis propendo, S. Dasium ad martyrum classem pertinere: quo minus tamen id certo existimem, facit, quod id non ita sancte atque constanter fuerit in more positum, quin et dies obitus Sanctorum, neque martyrio, neque exsilio, carceribus, tormentisque pro fide toleratis insignium, subinde etiam Natales fuerint nuncupati. Quam in rem praecclare Florentinus Admonitione viii Hieronymiano Martyrologio praevia: Neque, inquit, ita stricte observari etiam putet, consignatum celebritatis diem sub Natalis voce, quasi martyribus tantum antiquitus tribueretur. Quamvis enim Tertulliani tempore dies passionum martyrum Natalitia appellari consueverint, et id ex prisca Majorum traditione usitatum confirmet Albinus Flaccus, idem tamen Albinus lib. de Divinis Officiis in cap. Parascevis, antiquum fuisse morem, testatur,*

B Sanctorum quorumcumque in Domino morientium natalitia celebrandi, atque dies obitus Natales nuncupandi: quod ex Origene hausit lib. ii in Job.

martyris,

5 Assignato deinde, exemplisque probato multiplici vocis Natalis usu, ita proseguitur: Sed antiquum fuisse Ecclesiae morem diem obitus, tam martyrum, quam confessorum Natalitium appellare, apertissime testatur Nicolaus Papa in Epistola ad consulta Bulgarorum cap. 3 his verbis: Consuetudinem tenet Ecclesia, ut solemnem beatorum martyrum vel confessorum Christi dies, quibus ex hoc mundo ad regionem migraverunt vivorum, nuncupentur natales: sed et eorum solemnia, non funebria tamquam morientium, sed utpote in vera vita nascentium Natalitia vocitentur. *Ex Albino Flacco hac citat Benedictus XIV de Festis B. Mariae virginis cap. 128*: Jure nasci dicuntur, qui de pressuris hujus mundi, tamquam de angustiis eusdam ventris, ad illam spatiosissimam et lucidis-

simam caelestis habitationis emittuntur latitudinem. *Ex Eusebio Emiseno seu Eucherio Lugdunensi*: Etenim si dies Natales vocamus, quibus in hanc lucem in delictis et doloribus nascimur ad dolores, justius ille celebrabuntur natales, quibus Sancti ex corruptibili corpore in novam illam futuri seculi claritatem, et filii hominum in adoptionem divinae Paternitatis ascendunt. *Ex Rabano*: Et inde mos obtinuit Ecclesiasticus, ut dies beatorum martyrum, sive confessorum Christi, quibus de seculo transierunt, Natales vocitemus, eorumque solemnia non funebria, sed Natalitia dicamus. *Hisee addo S. Augustinum, qui, licet sermone 510, alias de diversis 115 dicat*: Quod nomen, id est, Natales, sic frequentat ecclesia, ut Natales vocet, pretiosas martyrum mortes; tamen in Psalmum 79 sic loquitur generatim: Natalitia Sanctorum cum sobrietate celebrate, ut imitemur eos, qui praecesserunt et gaudeant de vobis, qui orant pro vobis. *De his plura si voles, Cangium consule.*

AUCTORE
J. B.

4 Plures hujus nominis Sancti variis diebus sacris Fastis inserti leguntur: nempe ad diem 3 Augusti, 18, 20, 21 Octobris, apud Florentinum: verum hi omnes aut certaminis socios, aut aliam martyrii palaestram habuere. Dasii quoque Menologium Basilianum, et Menæa ad diem 20 Novembris meminerunt, qui, cum victima proximis Saturnalibus immolanda sorte designatus esset, optionemque haberet, quidquid luberet, interim agendi; nobilior Christo, quam Saturno, victima, Diocletiano et Maximiano imperatoribus, cecidit Dorostori, quod alterum est Mesiae Inferioris oppidum, nec multum, ut apud Ortelium in Theatro orbis videre est, Aziopoli distitum. Fecit tum loci utriusque vicinia, tum nomen Sancti idem, ut Florentinus dubitavit, idemne sit, quem ad diem 4 Octobris Fasti Latini laudant, et ad diem 20 Novembris Graeci; quod quidem uti non negat, ita nec ait. Pari jure quis dubitet, num S. Dasius Aziopoli annuntiatus ad diem 3 Augusti, idem sit, qui hodiernus: ut enim variis diebus Fasti variis eisdem subinde Sanctos consignat; ita et fieri facile potest, ut iidem Fasti, mole luxati, eosdem Sanctos, modo hoc die notent, modo illo; modo conjunctim cum aliis, modo separatim. Horum autem alterutrum reipsa hic contigisse, nec ego asserere velim.

et a synonymis distinctio.

DE SS. MARUSIO, RESTITUTO ET FORTE JULIO

CARTHAGINE IN AFRICA.

Ex Martyrologiis.

C

Confusa horum Martyrum et S. Audaucti annuntiatio.

Tres hodie sanctos Martyrologium Hieronymianum penes Florentinum una annuntiatione completitur, Africaeque adscribit, Audauctum, Marusium, Restitutum. *En verba*: In Africa civitate Adaugli, Marusi, Restituti: geminos tantum, omisso Marusio, Richenoviense apud Sollerium tomo VI Junii parte ii. Et in Africa Audaucti et Restituti. *Augustinum apud eundem Sollerium Audaucti meministi, et Marusii, sed hujus male Autissiodori. Hieronymiano Florentini Martyrologium reginae Sueciae, olim, ut apparet, ecclesiae Fuldensis, omnino consonat, praeterquam quod hoc Maurusii scribat: Martyrologium Ms. tomo III collectionis nostrae insertum, et Rabani a Bollandi creditum gemina, sed perperam, annuntiatione utitur*: In Africa Marusii, Restituti: quibus mox ista adduntur: In Carthagine Audaucti, Carusi, Restituti; ubi Audauctus et Carusus videm videntur, qui Audauctus et Marusius. Luxatum similiter est *Florarium nostrum Ms.*, in quo sic legitur: In Africa Marusii, Restituti: dein vero: In Carthagine Audaucti, Carusi, Restituti. *Martyrologium denique Corbeiensis Florentini praeter Maurisium et Restitutum etiam Julium Africae tribuit, Audauctum vero nequaquam. In hac codicum discre-*

pantia ita statuendum cum Florentino reor, ut Epheso Audauctus, Africae vero seu Carthagini Marusius et Restitutus adscribantur, dissimilesque lectiones hoc modo emendentur: Epheso civitate Audauctus. In Africa, seu Carthagine civitate Marusi, Restituti. Marusium enim et Restitutum Africae vel Carthagini citati codices singuli tribuunt: cur vero Audauctus Epheso tribuendus videatur Florentino verba auctoris, hoc tomo pag. 409, num 10 relata, produunt: cum enim hinc, Audauctum inter martyres Africanos a Martyrologio Corbeiensis non recenseri; inde vero, ejusdem nominis Sanctum, qui e civis Ephesinus, et, post consummatum in Mesopotamia martyrium, in eadem civitate tumulum cultumque sit nactus, Martyrologio Basiliano ad hunc ipsum diem inscribi, Florentinus advertisset; eundem tum Hieronymianis Apographis, tum Martyrologio Basiliano memoratum, suspicatus est, quod quidem probabiliter fecit: quamquam enim fieri poterit, ut Audauctum, alium Afri, alium Graeci hoc die coluerint, quia tamen Hieronymiana Apographa, quibus Audauctus Africae adscribitur, passim hoc loci vitiosa sunt, nec alia aliunde distinctionis causa apparet, non est, cur Audauctum, alterum Africae, alterum Epheso adscribere, necesse sit. At ut ob solius Martyrologii Corbeiensis auctoritatem Marusio et Restituto

F